

МОТИВИ

КЪМ

проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 10 от 2003 г. за защита на работещите от рискове, свързани с експозиция на канцерогени и мутагени при работа

Предложеният проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 10 от 2003 г. за защита на работещите от рискове, свързани с експозиция на канцерогени и мутагени при работа е изготвен във връзка с необходимостта от въвеждане в националното законодателство на разпоредбите на Директива (ЕС) 2022/431 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2022 година за изменение на Директива 2004/37/ЕО относно защитата на работниците от рискове, свързани с експозицията на канцерогени или мутагени по време на работа.

Посоченият проект е залегнал и като мярка № 139 (Работна група № 13 „Социална политика и заетост“) по Плана за действие за 2023 г. с мерките, произтичащи от членството на Република България в Европейския съюз, приет с Решение № 57 на Министерския съвет от 25 януари 2023 г., със срок за транспониране 05.04.2024 г.

С цел защита на работниците на равнището на Съюза, Директива 2004/37/ЕО и нейните изменения въвеждат минимални изисквания. Спазването им гарантира по-добро ниво на опазване на здравето и безопасност по отношение за защитата на работниците срещу рискове, свързани с експозицията на канцерогени или мутагени по време на работа.

Според най-новите научни доказателства токсичните за репродукцията вещества могат да оказват неблагоприятни въздействия върху половата функция и плодовитостта при мъжете и жените, както и върху развитието на потомството. Подобно на канцерогените или мутагените, токсичните за репродукцията вещества са вещества, пораждащи сериозно безпокойство, които могат да имат сериозни и необратими последици за здравето на работниците. Поради това токсичните за репродукцията вещества също са регламентирани с Директива (ЕС) 2022/431 за изменение на Директива 2004/37/ЕО, респ. с проекта на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 10 от 2003 г. за защита на работещите от рискове, свързани с експозиция на канцерогени и мутагени при работа.

В Директива (ЕС) 2022/431 са определени биологични гранични стойности с цел защита на работниците от експозиция на някои канцерогени, мутагени и токсични за репродукцията вещества. С проекта на наредба е предложено създаване на ново приложение

с биологични гранични стойности на канцерогени, мутагени и токсични за репродукцията вещества и метаболитите им (биомаркери експозиция/биомаркери за ефект).

Задължителните гранични стойности на професионална експозиция са въведени въз основа на научни и технически данни, икономическата осъществимост, цялостната оценка на социално-икономическото въздействие и наличието на протоколи и техники за измерване на експозицията на работното място и становища на Научния комитет за граничните стойности на професионална експозиция на химични агенти (SCOEL) и Консултативния комитет за безопасност и здраве на работното място (ACSH).

С въвеждането на посочените гранични стойности се очаква да подобри защитата на здравето на работниците чрез намаляване на професионалната експозиция, което от своя страна ще допринесе за намаляване на:

- степента на професионалните рискове;
- размера на загубеното работно време в резултат на отсъствие от работа, поради временна неработоспособност;
- разходите в системата на здравеопазването;
- броя на лицата, напускащи предприятията поради лоша работна среда, или поради преждевременно пенсиониране или инвалидизиране;
- загубеното производствено време, произведената продукция и неизвършените услуги, като следствие от трудова злополука или временна неработоспособност;
- осигурителната и застрахователната тежест и др.

Основната цел на предложения проект е хармонизиране на националното ни законодателство с европейското и осигуряване на по-висока степен на защита на здравето на работещите чрез въвеждане на гранични стойности за професионална експозиция за 15 вещества. За едно от тях – бензен до момента гранична стойност е била въведена в Наредба № 10 , която е била преразгледана от Комитета за оценка на риска (КОР) към Европейската агенция по химикали. Преразгледаната гранична стойност от 0,2 ppm (0,66 mg/m³) в някои сектори може да бъде трудно да се спазва в краткосрочен план. По тази причина в Директива (ЕС) 2022/431, респ. в проекта на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 10 от 2003 г. за защита на работещите от рискове, свързани с експозиция на канцерогени и мутагени при работа е въведен преходен период до 5 април 2026 г. за влизане в сила на граничната стойност за бензен (ред № 5 от приложение № 1 към чл. 12, ал. 1). Граничните стойности за останалите 14 вещества са въведени в Наредба № 13 от 2003 г. за защита на

работещите от рискове, свързани с експозиции на химични агенти при работа. С цел намаляване на административната тежест и облекчаване на икономическите оператори, респ. на работодателите, с проекта на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 10 от 2003 г. за защита на работещите от рискове, свързани с експозиция на канцерогени и мутагени при работа се предлага тезивещества да бъдат въведени в Наредба № 10 от 2003 г. за защита на работещите от рискове, свързани с експозиция на канцерогени и мутагени при работа и съответно да бъдат заличени от Наредба № 13 от 2003 г. за защита на работещите от рискове, свързани с експозиции на химични агенти при работа.

Част от промените са свързани с въвеждане на по-строги гранични стойности за професионална експозиция от действащите към момента, регламентирани в националното ни законодателство. По-строги гранични стойности се въвеждат за 2 от посочените по-горе 14 вещества класифицирани като канцерогени – акрилнитрил и никелови съединения. За прилагането на новите по-строги гранични стойности в проекта на наредба са предложени също преходни периоди.

Предложеният проект на акт, няма да окаже пряко и/или косвено въздействие върху държавния бюджет в текущата и/или в следващите години. Прилагането на нормативния акт не изисква допълнителни финансови и/или други средства, които да бъдат направени от компетентните контролни органи.

Прилагането на европейското право в областта на защита на работещите от рискове, свързани с експозиции на канцерогени, мутагени и токсични за репродукцията вещества при работа е възможно да доведе до възникването на известни финансови разходи за икономическите оператори. Тези разходи ще са свързани с това доколко технически е възможно, замяната на канцерогена, мутагена и токсичното за репродукцията вещество с вещество, смес или процес, който не е опасен или е по-малко опасен за здравето на работниците, използването на затворена система или други мерки за намаляване на нивото на експозиция на работниците до възможно най-ниски стойности, като по този начин се насърчават иновациите. Следва да се има предвид факта, че за приетите на общностно ниво гранични стойности на експозиция за канцерогените, мутагените и токсичните за репродукцията вещества използвани в индустрията, които са по-рестриктивни от приложимите до момента в Република България, респ. в Европейския съюз, са предвидени и съответни преходни периоди.

Като се има предвид, че общностната политика по здраве и безопасност, повишаването на безопасността, хигиената и опазването на здравето на работното място е цел, която не следва да бъде подчинена на чисто икономически съображения, както и

държавната политика за гарантиране на здравно благополучие и високо качество на живот и труд, която е над индивидуалните интереси на отделната личност, предложения проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 10 от 2003 г. за защита на работещите от рискове, свързани с експозиция на канцерогени и мутагени при работа транспонира напълно текстовете на Директива (ЕС) 2022/431 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2022 година за изменение на Директива 2004/37/ЕО относно защитата на работниците от рискове, свързани с експозицията на канцерогени или мутагени по време на работа.

За съответствието на наредбата с текстовете на директивата е изготвена таблица на съответствието с правото на Европейския съюз.